

5. Макарова О. П. Психологічна допомога постраждалим від воєнного конфлікту. *Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів*: зб. матер. III міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2022. С. 189-192.

6. Федосова О. В. Щодо удосконалення профілактичної роботи підрозділів ювенальної превенції як суб'єктів захисту прав і свобод дитини. *Правова доктрина: міжнародний досвід та практична реалізація в Україні*: міжнар. наук.-практ. конф. Маріуполь : МДУ, 2019. С. 436-439.

СКЛЯР Олександр Сергійович,
старший викладач кафедри
тактичної та спеціальної
фізичної підготовки
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
капітан поліції
СВИСТУН Дар'я Сергіївна,
курсант
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
рядовий поліції

ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Після початку війни, яку розпочала росія, на сьогоднішній день українські військові титанічними зусиллями звільнили багато територій, люди на яких змушені заново пристосовуватися до нормального життя у державі, де дотримання прав і свобод людини є пріоритетним. Питання дотримання прав і свобод людини на деокупованих територіях України демонструє важливість знання ситуації на цих територіях у рамках міжнародного права, а також актуальність забезпечення повного відновлення прав і гарантій усіх українців, зокрема громадян, які постраждали від окупації країни-агресора. Нашою метою є дослідження дотримання прав і свобод людини на деокупованих територіях України, які буди звільнені від російського загарбник.

Після повернення відповідних територій Україна зазнала серйозних потрясінь у кількох сферах свого життя та діяльності. Треба розуміти, що з моменту окупації там склалося своєрідне середовище, яке є результатом насильства, нехтування правами людини та масової пропаганди. Слід зазначити, що донедавна на де окупованих територіях ефективна робота правоохоронних органів ускладнювалася, що в свою чергу погіршувало дотримання прав людини.

Варто зазначити, що Українське законодавство не визначає окремого порядку отримання статусу цивільної особи, яка постраждала від збройної агресії від російської федерації, як і не визначає перелік суб'єктів прийняття рішень з чітким розмежуванням повноважень та відповідальності за неналежне виконання своїх обов'язків.

Також можемо зазначити, що питання дотримання прав і свобод людини на окупованих територіях не є новим, оскільки воно існує з 2014 року. Повна відсутність влади, правопорядку та міжнародного контролю є чинником серйозних порушень прав людини, включаючи незаконні вбивства, зникнення, свавільні арешти, невизнання власності та недотримання основних прав на освіту, охорону здоров'я, соціальні послуги, тощо.

Одним із головних питань, яке постало перед Українською владою та громадськістю після звільнення територій, було забезпечення прав тих, хто зазнав психологічної, фізичної та майнової шкоди.

Для вирішення цієї проблеми впроваджуються різноманітні заходи на національному рівні, а також залучається допомога міжнародних організацій.

Варто зазначити, що «20-22 серпня 2022 року вперше в історії існування Європейської мережі національних інституцій з прав людини (ENNHRI) Голова Сірпи Раутіо та Генеральний секретаря Деббі Конер здійснили візит в Україну. Керівники мережі особисто переконались у наслідках повномасштабної війни проти України для прав людини під час відвідування деокупованих територій Київщини та в гуманітарних наслідках для мільйонів наших громадян під час візиту в регіони» [3].

У частині забезпечення права на судовий захист і правосуддя також має проводитися комплексна робота. Зазначу, що цей процес частково вже відбувається на окупованих територіях. Жертви війни повинні мати можливість брати участь у кримінальному провадженні щодо злочинів, які зачіпають їхні особисті права та законні інтереси. «Не менш важливим питанням щодо повернення української правової системи на звільнених територіях, відповідно до законодавства України, є захист місцевих мешканців від протиправних посягань, відновлення порушених прав громадян та забезпечення принципу невідворотності покарання» [1]. У судовій сфері особливу увагу слід приділити забезпеченню доступу до суду та створенню умов для захисту прав і свобод людини. Слід розпочати роботу зі створення та функціонування систем соціального захисту, допомоги та реабілітації жертв війни. Зокрема, має бути виділено пільгові кредити, створено спеціальні програми для відновлення житла та підтримки постраждалих мешканців, а також забезпечено доступ до якісної і безоплатної медичної допомоги.

Важливо також зупинитись на питаннях дотримання прав на освіту, культуру та інформацію, особливо для дітей. «Необхідність приділення особливої уваги саме виробленню механізмів забезпечення прав дитини в умовах воєнного стану зумовлена віком дітей, через який вони не здатні самостійно приймати свідомі рішення та нести за них відповідальність, тобто вони є вразливою категорією населення. Зважаючи на це, діти потребують особливої уваги з боку держави» [2].

Діти, які втратили можливість навчатися внаслідок війни, мають відновити свої права на захист, освіту та соціальний розвиток. На деокупованих територіях триває активне відновлення закладів культури, зокрема бібліотек, музеїв, кінотеатрів. Для забезпечення доступу громадян до правдивої, об'єктивної та актуальної інформації реалізовано спеціальну програму сприяння ЗМІ, які працюють на деокупованих територіях.

Також варто звернути увагу на гуманітарну ситуацію, оскільки необхідно зосередити увагу на питанні внутрішньо переміщених осіб. Сьогодні внаслідок війни на окупованих територіях не один громадянин нашої країни втратив дім, роботу та засоби до існування. Сьогодні Україна повинна працювати над розробкою системи поведінки в перехідних умовах. Звільненим районам Харківської та Херсонської областей необхідно застосовувати ці методи і регулювати процеси, в тому числі демократичними інструментами.

Як свідчать заходи, вжиті Українською владою на деокупованих територіях, дотримання прав і свобод людини є одним із головних пріоритетів нашої держави. Влада забезпечує доступ до правосуддя та належні умови життя, включаючи захист від порушень прав на освіту та охорону здоров'я.

Ще один важливий аспект – Україна намагається залучити міжнародну спільноту до врегулювання конфлікту, а правозахисні організації – до моніторингу ситуації в тимчасово окупованій зоні.

Проте необхідно продовжувати працювати над покращенням ситуації з правами та свободами на деокупованих територіях. З цією метою уряди повинні бути активнішими у своїх зусиллях щодо вирішення конфліктів і залучати до цієї співпраці більше міжнародних організацій і партнерів.

Список використаних джерел:

1. Безпалова О. І. Пріоритетні напрями діяльності органів поліції щодо забезпечення прав громадян в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. *Право і безпека*. 2022 № 3 (86). С. 13-25.
2. Макарова О. П. Проблеми адаптації дітей з вимушено переміщених сімей, які залишили зону активних бойових дій. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 196-196
3. Рік роботи Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL : <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/rik-roboty-upovnovazhenoho-verkhovnoi-rady-z-prav-liudyny>.
4. Яковенко М. О., Бондар В. С. Про завдання органів досудового розслідування в умовах подолання наслідків агресії РФ на де окупованих територіях: до постановки проблеми. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2022. Вип. 3 (99). С. 226-241.
5. Зінченко Д. А. Надання психологічної допомоги жертвам які постраждали від домашнього насильства під час військового стану в Україні. *Особистість, суспільство, війна*: тези доп. міжнар. психолог. форуму. Харків, 2023. С. 101-105.